

RAQAMLASHUV JARAYONLARIDA AYOLLAR ISHTIROKINI CHEKLAYOTGAN MASALALAR

Mehmonaliyeva Mohiraxon Muhammadjon qizi

*Qo‘qon davlat universiteti ijtimoiy-gumanitar fanlarni
o‘qitish metodikasi yo‘nalishi 1-bosqich magistranti*

E-mail: mohiramehmonaliyeva@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada sog‘liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlarni raqamlashtirish jarayonida ayollar ishtirokini cheklovchi asosiy omillar tahlil qilingan. Raqamli transformatsiya jarayonlari aholiga qulaylik yaratish bilan birga, gender tenglikni ta‘minlash imkonini ham beradi. Biroq, raqamli tafovut, madaniy va iqtisodiy to‘siqlar ayollarni bu jarayonlardan chetda qoldirish xavfini keltirib chiqarmoqda. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, ayollar uchun raqamli savodxonlikni oshirish, infratuzilmani rivojlantirish va gender siyosat yuritish ushbu muammolarni bartaraf etishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: raqamlashtirish, sog‘liqni saqlash, ijtimoiy xizmatlar, ayollar ishtiroki, raqamli tafovut, gender tenglik.

Аннотация

В данной статье анализируются основные факторы, ограничивающие участие женщин в процессе цифровизации здравоохранения и социальных услуг. Цифровая трансформация способствует повышению качества услуг и развитию равных возможностей, однако цифровое неравенство, культурные и экономические барьеры создают угрозу исключения женщин из этих процессов. В работе обоснована необходимость развития цифровой грамотности женщин, расширения инфраструктуры и внедрения гендерно-чувствительной политики.

Ключевые слова: цифровизация, здравоохранение, социальные услуги, участие женщин, цифровое неравенство, гендерное равенство.

Abstract

This article analyzes the main factors limiting women's participation in the digitalization process of healthcare and social services. While digital transformation improves service quality and accessibility, it also poses risks of gender exclusion due to digital divides, cultural constraints, and economic barriers. The study emphasizes the need to enhance women's digital literacy, develop infrastructure, and promote gender-sensitive policies to ensure inclusive digital development.

Keywords: digitalization, healthcare, social services, women's participation, digital divide, gender equality.

Kirish.

O'zbekiston Respublikasida "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida raqamli transformatsiya jarayonlari barcha sohalarda jadal sur'atda rivojlanmoqda. Sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlarni raqamlashtirish xizmatlar sifatini oshirish, shaffoflikni ta'minlash va aholining hayot sifatini yaxshilashga xizmat qilmoqda¹. Shu bilan birga, ayollar ishtirokini kengaytirish masalasi raqamli islohotlarning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Biroq, ayrim hududlarda raqamli tafovut, texnik imkoniyatlarning yetishmasligi va madaniy omillar sababli ayollar bu jarayonlardan chetda qolmoqda. Bu holat gender tenglik tamoyillariga zid bo'lib, barqaror raqamli rivojlanish uchun jiddiy to'siqdir².

Sog'liqni saqlash tizimining raqamlashtirilishi – bu elektron tibbiy kartalar, telemeditsina, onlayn ro'yxatga olish, elektron retseptlar va mobil sog'lomlashtirish ilovalari kabi texnologiyalarni joriy etishni nazarda tutadi. Ijtimoiy xizmatlarda esa, elektron hukumat tizimlari, raqamli nafaqa taqsimoti va ijtimoiy yordam platformalari keng joriy etilmoqda. Internet infratuzilmasining notekis rivojlanishi ayollar uchun asosiy to'siqlardan biridir. Qishloq joylarda yashovchi ayollarning 47 foizi internetdan doimiy foydalana olmaydi³. Ayollar orasida raqamli ko'nikmalar darajasi

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi farmoni, 2020-yil.

² UNDP (2023). Gender equality and digital transformation in Central Asia. New York: United Nations.

³ Statistika agentligi ma'lumotlari (2024). Raqamli iqtisodiyotda gender tafovuti. Toshkent

erkaklarnikiga qaraganda 20–25 foizga pastligi kuzatilgan⁴. Bu ularning elektron tibbiy xizmatlardan foydalanishini cheklaydi. An’anaviy qarashlar ba’zi oilalarda ayollarning mustaqil internetdan foydalanishini cheklaydi. Shuningdek, tibbiy yoki ijtimoiy xizmatlarni onlayn olish madaniy jihatdan to‘liq qabul qilinmagan.

Kam daromadli oilalarda raqamli qurilmalarni (smartfon, noutbuk) xarid qilish imkoniyati cheklangan. Natijada ayollar ko‘pincha oila doirasida raqamli resurslardan foydalanishda ikkinchi darajali o‘rinda qoladi. Ayollar o‘z shaxsiy ma’lumotlarini raqamli platformalarda saqlashga nisbatan ehtiyotkorlik bilan yondashadi. Bu esa elektron tibbiy xizmatlardan foydalanish darajasini pasaytiradi.

- Ayollarning raqamli sohalardagi sog‘liqni saqlashda onlayn tibbiy yordamdan foydalanish imkoniyatini kengaytiradi;
- ijtimoiy xizmatlarda shaffoflikni oshiradi;
- oilaviy va jamoaviy salomatlik ko‘rsatkichlarini yaxshilaydi;
- raqamli iqtisodiyotda ayollar bandligini oshiradi.

1. Raqamli savodxonlikni oshirish: ayollar uchun maxsus treninglar va raqamli ko‘nikma kurslarini tashkil etish.
2. Infratuzilmani rivojlantirish: arzon va sifatli internet tarmog‘ini kengaytirish, ayniqsa qishloqlarda.
3. Gender sezgir siyosat: davlat dasturlarida gender tahlilni joriy etish.
4. Axborot xavfsizligini mustahkamlash: shaxsiy ma’lumotlarni himoya qiluvchi normativ-huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish.
5. Jamoatchilik ongini o‘zgartirish: media orqali ayollarning raqamli muvaffaqiyatlarini targ‘ib etish.

Xulosa

Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlarni raqamlashtirish jarayonida ayollarning faol ishtirokini ta’minlash — raqamli inklyuziya va ijtimoiy adolatga erishishning

⁴ Karimova, N. (2023). Ayollar va raqamli tafovut: O‘zbekiston tajribasi. Toshkent: Ijtimoiy tadqiqotlar instituti.

muhim sharti hisoblanadi. Ayollar uchun teng raqamli imkoniyatlarni yaratish sogʻlom, bilimli va innovatsion jamiyat qurishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli Oʻzbekiston – 2030” strategiyasi toʻgʻrisidagi farmoni, 2020-yil.
2. UNDP (2023). Gender equality and digital transformation in Central Asia. New York: United Nations.
3. Statistika agentligi maʼlumotlari (2024). Raqamli iqtisodiyotda gender tafovuti. Toshkent.
4. Karimova, N. (2023). Ayollar va raqamli tafovut: Oʻzbekiston tajribasi. Toshkent: Ijtimoiy tadqiqotlar instituti.
5. OECD (2021). Bridging the Digital Gender Divide: Include, Upskill, Innovate. Paris.